

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

НадраMonitor

**МОНІТОРИНГ ДОЗВІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА
ЗМІН У РЕГУЛЮВАННІ ВИДОБУВНОЇ ГАЛУЗІ**

10 – 16 липня 2023 року

Підготовка даного аналітичного продукту стала можливою завдяки підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) у рамках проєкту “Прозорість Енергетичного Сектору”, який виконує ГО “ДІКСІ ГРУП”. Інформація, викладена в цьому дослідженні, є виключною відповідальністю ГО “ДІКСІ ГРУП” і за жодних обставин не може розглядатися як така, що відображає позицію USAID чи Уряду США.

© ГО «Діксі Груп», 2023 р.

Спеціальні дозволи на користування надрами

Протягом моніторингового періоду Державна служба геології та надр України опублікувала інформацію про **надання 3** спеціальних дозволів на користування надрами на такі види робіт:

- видобування суглинку на родовищі [Підгірцівське-2](#) у Львівській області на 20 років (підстава для надання: надрокористувач здійснив за власні кошти геологічне вивчення ділянки надр, оцінку розвіданих запасів корисних копалин, апробацію прогнозних ресурсів корисних копалин);
- геологічне вивчення, у тому числі дослідно-промислова розробка подальшим видобування мінеральних лікувальних підземних вод на Брусницькій ділянці [Брусницького](#) родовища (свердловини № 31-Д, 515-ре) у Чернівецькій області на 20 років (підстава для надання: видобування природних лікувальних ресурсів виключно для лікувальних цілей лікувально-профілактичними та санаторно-курортними закладами);
- видобування суглинку, глини на [Коломацькому](#) родовищі у Полтавській області на 20 років (підстава для надання: надрокористувач здійснив за власні кошти геологічне вивчення ділянки надр, оцінку розвіданих запасів корисних копалин, апробацію прогнозних ресурсів корисних копалин);

Законодавчі ініціативи

Верховна Рада України прийняла у другому читанні проєкт Закону України № 8410 від 01.02.2023 р. «Про внесення змін до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»

Законопроектом передбачаються наступні зміни:

- скорочення строку громадського обговорення повідомлення про плановану діяльність з 20 до 12 робочих днів;
- повідомлення про плановану діяльність та оголошення про початок громадського обговорення Звіту з оцінки впливу на довкілля (ОВД) буде заповнюватись у цифровому форматі безпосередньо у Єдиному реєстрі з ОВД. Уповноважений орган вже не зможе відхиляти ці документи у зв'язку із невідповідністю їх затвердженій формі;
- скасовується вимога публікації повідомлення та оголошення у засобах масової інформації та передбачається залучення територіальних громад, для забезпечення належного інформування громадськості;

- громадськість зможе зареєструватися на вебсайті Реєстру для адресного інформування про оприлюднення в ньому інформації та документації;
- визначається вичерпний перелік підстав для відмови у видачі висновку з (ОВД) та скорочена процедура здійснення ОВД у разі усунення недоліків, що стали причиною для відмови.

Згідно прийнятого тексту, підставами для відмови у видачі висновку з ОВД є:

- підстави, передбачені статтею 41 Закону України [«Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»](#) (подання неповного пакета документів, необхідних для одержання висновку, виявлення в документах недостовірних відомостей, негативний висновок за результатами проведених експертиз та обстежень або інших наукових і технічних оцінок тощо);
- порушення вимог щодо оприлюднення повідомлення про плановану діяльність;
- невідповідність поданих документів вимогам законодавства;
- порушення вимог щодо оприлюднення оголошення про початок громадського обговорення звіту з ОВД та/або розміщення та забезпечення доступу до звіту з ОВД та іншої документації;
- визнання громадських слухань такими, що не відбулися, у зв'язку з неявкою суб'єкта господарювання, а також порушення ним Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля;
- порушення вимог щодо врахування зауважень і пропозицій громадськості, наданих в процесі громадського обговорення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля.

Підставами для надання висновку з ОВД, у якому визначена недопустимість провадження планованої діяльності є:

- наявність встановлених законами заборон чи обмежень, які унеможливають провадження планованої діяльності;
- виявлення того, що з урахуванням заборон чи обмежень, в т.ч. в результаті вжиття попереджувачих заходів, вплив планованої діяльності залишатиметься таким, що унеможливає її провадження згідно із вимогами законодавства.

Верховна Рада України прийняла за основу проєкт Закону України № 4344 від 09.11.2020 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо стимулювання розвитку нафтогазовидобувної галузі»

Законопроект містить низку пропозицій щодо змін до Закону «Про угоди про розподіл продукції» та Кодексу України про надра. Зокрема, пропонується:

- заборонити укладати угоди про розподіл продукції (УРП) з фізичними або юридичними особами, що є резидентами країни-агресора або на яких накладені санкції;
- скоротити перелік умов, за яких можливе проведення конкурсу на УРП. Конкурс може проводитися за умов: необхідності залучення спеціальних високозатратних технологій для важкодобувних і значних за обсягом перспективних корисних копалин та необхідності впровадження новітніх технологій;
- доповнити критерії оцінки пропозицій учасників конкурсу, які повинні бути опубліковані у тексті рішення про оголошення конкурсу;
- збільшити термін між публікацією оголошення та граничним терміном подачі заявок: три місяці для ділянки надр на суходолі та шість місяців для ділянки надр у межах континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України (у нинішній редакції строк становить один місяць);
- доповнити перелік інформації, яку інвестор подає у заявці: інформацію про кінцевого бенефіціарного власника, досвід розробки відповідних надр, гарантований обсяг інвестицій, інформацію про фінансову спроможність, пропозиції щодо порядку та умов розподілу компенсаційної продукції та прибуткової продукції після повного відшкодування витрат інвестора компенсаційною продукцією;
- доповнити вимоги до юридичних осіб, що створені спеціально для конкурсу УРП у частині інформації про власників юридичної особи, органи контролю, їхній досвід розробки відповідних надр, кваліфікацію, фінансові можливості;
- забезпечити обов'язкові онлайн-трансляції засідань Міжвідомчої комісії з організації укладення та виконання угод про розподіл продукції (далі – Міжвідомча комісія); записи таких трансляцій повинні бути у відкритому доступі та зберігатися протягом трьох років; кожний член Міжвідомчої комісії має право залучати незалежних експертів для оцінки заявок учасників, які не брали участь у підготовці заявки та не працюють на інвесторів;

- забезпечити обов'язкову публікацію рішень Міжвідомчої комісії про висновки та пропозиції щодо визначення переможця разом з публікацією отриманих кожним учасником балів за кожним із критеріїв, відомості про основні параметри запропонованої заявниками програми робіт на ділянці надр, розміру гарантованого інвестування, пропозицій щодо розміру, порядку та умов розподілу компенсаційної та прибуткової продукції;
- продовжити граничний термін для підписання УРП після опублікування результатів конкурсу до максимум двох років;
- УРП щодо розробки вуглеводнів повинно містити умову про заборону планової діяльності без проведення оцінки впливу на довкілля, якщо така діяльність передбачена Законом «Про оцінку впливу на довкілля»;
- надати інвестору право повернути частину ділянки надр, якщо вона буде визначена неперспективною, протягом 5 років з дати початку робіт; після спливу 20 років з дати початку робіт інвестор зобов'язаний повернути ділянки надр, на яких не було оголошено комерційне відкриття (умови оголошення комерційного відкриття повинні бути визначені в УРП);
- надати право Кабміну обмежувати, зупиняти, припиняти право користування надрами на лише на частині ділянки під УРП у разі виникнення безпосередньої загрози життю та здоров'ю людей або довкіллю;
- надати інвестору право передавати первинну геологічну інформацію, створену за кошти державного бюджету, копії всіх звітів та технічних даних, магнітних плівок, зразків породи, рідини та газу, інші дані, пов'язані з УРП, своїм пов'язаним особам та підрядникам (в тому числі за кордон);
- надати можливість використовувати сучасні міжнародні стандарти оцінки запасів корисних копалин.

Окрім цього, текст законопроекту містить пропозицію суттєво доповнити основні критерії оцінки заявок інвесторів:

- привабливість пропозицій щодо співвідношення компенсаційної до виробленої продукції та розподілу прибуткової продукції на користь держави;
- обсяг гарантованих інвестицій;
- рівень фінансового забезпечення запропонованої програми робіт на ділянці надр;
- спрямованість програми робіт на ділянці надр на комплексне освоєння ділянки та забезпечення раннього видобутку;

- наявність досвіду роботи у проєктах з пошуку та видобутку відповідних корисних копалин;
- ефективність заходів з охорони навколишнього природного середовища;
- забезпечення використання українського персоналу, товарів, робіт і послуг українського походження.

Під час обговорення законопроекту на Комітеті Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг, автори законопроекту, представники Міністерства енергетики України, Асоціації газовидобувних компаній наголосили, що законопроект потребуватиме серйозного доопрацювання для актуалізації нових умов, адже він був зареєстрований ще у 2020 році.

Комітет Верховної Ради України з питань екологічної політики та надрокористування рекомендував прийняти за основу проєкт Закону України № 9372 від 08.06.2023 р. «Про внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України щодо особливостей провадження у справах за зверненнями центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр».

Законопроект розроблено на виконання вимог Закону України № 2805-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства у сфері користування надрами», відповідно до якого Державна служба геології та надр України за окремих підстав може анулювати або зупинити спеціальний дозвіл на користування надрами лише за рішенням суду.

Відповідно до тексту законопроекту пропонується встановити, що Держгеонадра можуть звертатися з позовною заявою до суду щодо:

1. Припинення видобування корисних копалин без спеціальних дозволів на користування надрами (самовільне користування надрами).
2. Зупинення окремих видів робіт з геологічного вивчення та/або видобування надр, що проводяться з порушенням стандартів та правил і можуть спричинити псування родовищ, істотне зниження ефективності робіт або призвести до заподіяння збитків державі.

Пропонується встановити, що рішення суду приймається протягом 30 днів та виконуються негайно. Подача апеляційних скарг не зупиняє рішення про припинення видобування або зупинення окремих видів робіт.

Зазначені зміни дозволять скоротити час прийняття рішення про зупинення або анулювання спецдозволу, адже дуже часто надрокористувачі використовують нинішні бюрократичні обмеження судового процесу, затягують прийняття рішення та продовжують користування надрами.

Регуляторні ініціативи

Кабінет Міністрів України вніс зміни до Порядку державного обліку артезіанських свердловин, облаштування їх засобами вимірювання об'єму видобутих підземних вод, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.10.2012 р. № 963.

Згідно з новим Порядком, дані про артезіанські свердловини будуть надсилатися до державного реєстру через електронний кабінет надрокористувача на [Державному геологічному веб-порталі](#). Крім того, буде обов'язковим облаштування свердловин засобами вимірювальної техніки, які відповідають вимогам законодавства про метрологію та метрологічну діяльність.

Також, введено поняття «артезіанська свердловина», яке застосовується саме для цього Порядку, адже раніше в жодному нормативно-правовому акті таке поняття визначено не було.

Інші новини уряду, ЦОВВ, компаній

Голова Державної служби геології та надр України Роман Опімах [провів](#) робочу нараду з представниками Японської національної корпорації JOGMEC. Заступник генерального директора лондонського офісу компанії Хірокі Йокоте зазначив, що Японія прагне посприяти відновленню України, а гірничодобувна галузь може стати одним з її економічних факторів. Корпорація JOGMEC розглядає можливість участі в проєктах з фінансового гарантування бізнесу, а також інвестувати в геологорозвідку українських надр, що допоможе залучити додаткові кошти та технології в галузь надрокористування. У фокусі уваги японців критичні корисні копалини, зокрема, літій, графіт, титан тощо. Роман Опімах розповів іноземним партнерам про існуючі пропозиції ділянок з покладами мінеральної сировини, поінформував про умови ознайомлення з геологічною інформацією та про можливі шляхи отримання спеціальних дозвілів на користування надрами.

Роман Опімах, [презентував](#) для представників бізнесу пріоритетні напрями розвитку сектору надрокористування в Україні. Він зазначив, що головною ідеєю розвитку української галузі надрокористування є інтеграція України у світові ланцюги вартості

критичних мінералів та зменшення імпортозалежності стратегічних секторів економіки. Зокрема, він звернув увагу, що фокусна розробка 12 корисних копалин може мати значний результат до 2035 року. Ці корисні копалини (включають вуглеводні, уран, вапняк флюсовий, калійні солі та інші)) відіграють важливу роль у високотехнологічних галузях та сприяють «зеленому» переходу. Оскільки реалізація проєктів з видобутку та переробки цих корисних копалин потребує залучення значних інвестицій, то Україна планує співпрацювати з Європейським Союзом, зокрема у рамках Меморандуму про стратегічне партнерство.. Також, за словами голови Держгеонадр, важливо заохотити іноземні компанії відкривати виробництва в Україні та виготовляти продукцію з максимальною доданою вартістю. За попередніми оцінками реалізація 10 гірничо-видобувних проєктів з видобутку, збагачення, переробки та проміжного виробництва таких корисних копалин, як титан, літій, графіт, берилій, апатит, рідкоземельні елементи, цирконій, потребуватиме 15 мільярдів доларів і будівництва понад 20 нових комбінатів протягом наступного десятиліття.

Голова ТОВ «Геологічна інвестиційна група» (компанія, що надає консультаційні послуги для надрокористувачів) Ірина Супрун у [інтерв'ю](#) для видання НАДРА.ІНФО повідомила, що за перший місяць роботи [Електронного кабінету надрокористувача](#), клієнти компанії подали 10 заяв на отримання дозвільних документів, з яких 4 вже отримали позитивні рішення. Разом з тим, за словами Супрун, існує ще ряд проблем технічного характеру, які команда Держгеонадр оперативно усуває.

НАК «Нафтогаз України» [повідомляє](#), що у I кварталі 2023 року компанія отримала чистий прибуток у розмірі 7,7 млрд грн (за аналогічний період минулого року компанія отримала чистий збиток у сумі 24,6 млрд грн). Також консолідований операційний прибуток усієї Групи Нафтогаз у I кварталі 2023 року склав 3,4 млрд грн. При цьому за аналогічний період минулого року Група мала консолідований операційний збиток у сумі 57 млрд грн. Разом з тим, консолідований фінансовий результат Групи у I кварталі 2023 року склав 1,4 млрд грн збитку (за аналогічний період минулого року він складав 57,6 млрд грн).

Голова Групи Нафтогаз, Олексій Чернишов, [повідомив](#), про початок процесу отримання згоди від інвесторів на реструктуризацію єврооблігацій зі строками погашення у липні 2022 року та у листопаді 2026 року. Це остання процедура, необхідна для завершення реструктуризації (деталі були обговорені під час зустрічі з інвесторами 13 липня 2023 року).